

саме щодо поняття «юридична норма» (поняття «юридична норма» та «правова норма» є фактично синонімічними у загальноприйнятому науково-практичному інструментарії теоретико-правової науки).

Погоджуючись з цим загальноприйнятим підходом до правової інтерпретації дефініції «норма», зазначимо, що водночас норма права є мірою справедливості, істини, дотримання прав людини у суспільстві, що у сукупності є необхідними ознаками сучасної правової держави, а тому повне розкриття поняття «правова норма» з цієї точки зору повинна частково охоплювати і друге наведене значення, яке розглядає норму як «встановлену міру», що є ключовою позицією для подальшої розробки методики оцінки ефективності реалізації правових норм у суспільстві, і саме ця міра, встановлена в однаковій кількості для кожного члена відповідного соціуму, є своєрідним «лакмусовим папірцем» стану правової урегульованості суспільних відносин та загалом віднесення певної держави до категорії правових, адже держава має не тільки формально встановити правило поведінки, а ще й забезпечити його правовий характер, відповідність найважливішим цінностям цього суспільства, які неодмінно ґрунтуються на повному сприйнятті та практичній імплементації фундаментальних суспільно-правових уявлень про природні права людини, їх абсолютне верховенство, невід'ємність та невідчужуваність у процесі формування національної правової системи.

Іншими словами, у суспільних відносинах правову норму цілком справедливо розглядати як постулат досконалості суспільства, держави та правового регулювання суспільних відносин, але лише за умови відповідності конкретної норми принципам права, ідеям права, концепту-аксіоми пріоритету природних основних прав особи.

Отже, у сучасних європейських правових системах правова норма є різновидом соціальних норм, адже унормувувати є сенс та потреба виключно ті відносини, у яких присутні взаємовідносини між кількома або великою кількістю індивідів, які у сукупності складають єдиний соціум як соціокультурну сферу їх нормального повсякденного буття у відповідності до їх спільних уявлень про організацію суспільного ладу.

У цьому контексті слід проводити та чітко усвідомлювати різницю між поняттями «носії влади», «носії правотворчої функції» та «джерело влади», «джерело права», «джерело національної правової системи». Джерелом правової системи та усіх її елементів, включаючи правові норми, у подібному розумінні є виключно народ, який легітимізує державу (у контексті поглиблення процесів європейської міждержавної інтеграції можна констатувати наявність і такого відносно автономного поняття, як «правова система інтеграційного об'єднання») та її апарат у статусі носіїв публічної влади, включаючи повноваження щодо створення та подальшого забезпечення належної реалізації норм права в інтересах усього суспільства як своєрідного «роботодавця» будь-яких публічно-владних інституціональних структур.

Література

1. Словарь иностранных слов. 18-е изд., стер. М. : Рус. яз., 1989. 624 с.
2. Погорілко В. Ф. Конституційне право України : підруч. / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко ; за заг. ред. В. Ф. Погорілка. К. : Наукова думка; Прецедент, 2006. 344 с.
3. Юридична енциклопедія : В 6-ти т. Т. 3 / Редкол. : Ю. С. Шемшученко [та ін.]. К. : Укр. Енцикл., 2001. 792 с.

УДК 352.08

Надежденко А.О.

к.н.держ.упр, доцент кафедри

ОСОБЛИВОСТІ СПІВВІДНОШЕННЯ СТАТУСУ ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД І СТАТУСУ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ

Аналіз сучасного законодавства (Конституція України, Закон України «Про вибори народних депутатів України», Закон України «Про статус народного депутата України», Закон України «Про місцеві вибори», Закон України «Про статус депутатів місцевих рад») щодо змісту конституційно-правового статусу депутатів представницьких органів, дозволяє визначити складові змісту статусу депутатів місцевих рад порівняно до змісту статусу народних депутатів України.

До них, зокрема, слід віднести: з'ясування політико-правової природи депутатського мандату представницького органу місцевого самоврядування, його змісту та особливостей; строку початку виникнення, дії та припинення мандату; в межах функціонування рад відповідних адміністративно-територіальних одиниць; особливостей обов'язків та прав депутатів, відповідальності за свою діяльність, а також сутність гарантій депутатської роботи.

Проте таке визначення, на нашу думку, не може бути повним, якщо не враховувати таку суттєву обставину, як функції і компетенція (права, обов'язки, предмети відання рад) місцевого самоврядування, до складу яких обираються депутати. Тобто функції і повноваження місцевих рад — первинні, статус же депутатів цих рад — вторинний, похідний від них. Що стосується політико-правової природи статусу депутата, то вважалося, що в вона обумовлена послідовним застосуванням принципу демократичного

централізму: у своїй діяльності депутат керується загальнодержавними інтересами і одночасно враховує запити населення свого виборчого округу. Звідси і вимоги до депутатського мандата.

У сучасному світі розрізняються два види депутатських мандатів: імперативний та вільний.

Слід враховувати ту обставину, що законодавство про статус народного депутата представницьких органів місцевого самоврядування має свою специфіку щодо закріплення основних ознак вільного мандату. Якщо Закон України «Про статус народного депутата України» в цілому відповідає основним стандартам вільного мандата, за винятком положень, пов'язаних з обов'язками народного депутата постійно підтримувати зв'язки з виборцями, розглядати звернення виборців, їх пропозиції, заяви і скарги, то Закон України «Про статус депутатів місцевих рад» містить в собі більшу кількість положень імперативного мандата.

По-перше, депутат місцевої ради здійснює свої повноваження не на постійній основі, а не пориваючи їх з виробничою або службовою діяльністю. Депутат місцевої ради, обраний секретарем сільської, селищної, міської ради, головою, заступником голови районної, обласної, районної у місті ради, може працювати у відповідній раді на постійній основі і не може суміщати свою службову діяльність з іншою роботою, в тому числі на громадських засадах (за винятком викладацької, наукової та творчої у позаробочий час) займатися підприємницькою діяльністю, одержувати при цьому прибуток, якщо інше не передбачене законом. Крім того, за рішенням обласної, Київської та Севастопольської міських рад депутат, обраний головою постійної комісії з питань бюджету, може працювати в раді на постійній основі.

По-друге, на депутатів місцевих рад не розповсюджується принцип недоторканності, властивий вільному мандату.

По-третє, депутат місцевої ради може бути відкликаний виборцями на підставі Закону «Про статус депутатів місцевих рад».

Нарешті, важливою обставиною специфіки депутатського мандата місцевого самоврядування є те, що в Законі «Про статус депутатів місцевих рад» залишені такі положення, властиві й імперативному мандату, як звіти депутатів перед виборцями і територіальною громадою, та також підстави для відкликання депутата, як невідповідність практичної діяльності депутата місцевої ради основним принципам і положенням його передвиборної програми, тобто, фактично, наказам виборців.

У своїй практичній діяльності депутат місцевої ради багато в чому безпосередньо пов'язаний з основними органами місцевої влади — радами.

Принциповою особливістю правового статусу саме депутатів місцевих рад є те, що визначальними, головними є перш за все обов'язки, а не права депутатів рад. На відміну від Закону «Про статус народного депутата України», в якому, перш за все, визначаються його права, Закон «Про статус депутатів місцевих рад» закріплює саме обов'язки депутата як першорядні. Це пояснюється тим, що народний депутат України після його обрання стає представником всього народу України, який законодавчо надає йому відповідні права виступати саме від імені народу.

На відміну від народних депутатів, депутат місцевої ради є представником не народу України, а лише його частини — населення відповідного села, селища, міста, а точніше — територіальної громади цих адміністративно-територіальних одиниць. Саме тому законодавець закріплює, перш за все, обов'язки депутата місцевої ради перед тими, хто його обрав і хто може в будь-який час, при наявності передбачених законом підстав достроково його відкликати, що не є характерним для статусу народного депутата, відкликання якого законом не передбачено.

Відмінною рисою правового статусу народних депутатів України та депутатів місцевих рад особлива процедура притягнення депутатів до кримінальної відповідальності.

В свою чергу повідомлення про підозру в учиненні кримінального правопорушення депутату місцевої ради може бути здійснено керівником відповідної регіональної прокуратури. Особливий порядок кримінального провадження щодо депутатів місцевих рад означає, що кримінальне провадження щодо них загалом здійснюється за загальними правилами, установленими КПК України, з урахуванням низки особливостей, визначених у відповідних положеннях глави 37 КПК України й інших законодавчих актів.

Важливим елементом правового статусу депутатів є відповідальність депутата місцевої ради за вчинення певного правопорушення. Об'єктом такого правопорушення є політично-правові суспільні відносини, які регламентуються нормами конституційного права та законом про статус місцевих рад. Суб'єктом відповідальності є депутат відповідного представницького органу місцевого самоврядування. Формами (санкціями) такої відповідальності є скасування або призупинення актів нормативно-правового характеру, прийнятих депутатами, які не відповідають закону, і дострокове припинення повноважень депутатів; визнання виборів до місцевих рад недійсними; відповідальність депутата перед виборцями, територіальною громадою та радою тощо.

Щодо підстав відповідальності, то вони безпосередньо впливають з правового статусу депутатів місцевих рад, який передбачає:

- дострокове припинення повноважень депутата місцевої ради;
- недодержання принципу несумісності посад; право відкликання депутата виборцями;

— порушення строків звітування депутатами перед виборцями.

Нарешті, складовою правового статусу депутатів місцевих рад є гарантії депутатської діяльності.

Гарантії депутатів місцевих рад є системою норм, закріплених у Законі «Про статус депутатів місцевих рад», принципів, умов і вимог, які забезпечують у своїй сукупності додержання прав, обов'язків, законних інтересів депутатів. Закон «Про статус депутатів місцевих рад» визначає основні гарантії депутатської діяльності, які полягають у:

— непорушності повноважень депутата, забезпеченні умов для їх здійснення;

— визначенні порядку вирішення питання про притягнення депутата до кримінальної відповідальності;

— звільненні депутата від виробничих або службових обов'язків для виконання депутатських обов'язків;

— охороні трудових та інших прав депутата [1].

Отже, правовий статус депутатів місцевих рад представляє собою на рівні місцевого самоврядування, обумовлену функціями і компетенцією місцевих рад правову природу депутатського мандата, його особливості, зміст та завдання визначення строку його виникнення, дії та припинення в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці, в якій утворюється рада місцевого самоврядування; повноважень (обов'язків і прав) депутата, визначених законом, видів його відповідальності, а також гарантії депутатської діяльності.

Література

1. Тодика О. Ю. Народовладдя на трансформаційному етапі розвитку держави і суспільства: монографія / О. Ю. Тодика // Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого; О. В. Петришин (ред.). — Х.: Право, 2007. — 480 с.

УДК 347.77.01

Синдецька А.В.

к.ю.н., старший викладач

ДО ПИТАННЯ ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ В СУЧАСНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ЗНАТЬ ІЗ СТВОРЕННЯ, РЕЄСТРАЦІЇ, УПРАВЛІННЯ ТА ЗАХИСТУ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Дивлячись на сучасний світ та аналізуючи його історію, трансформацію та сучасний стан, намагаючись спрогнозувати певні тенденції розвитку ми не можемо не зауважити, що все більшого значення в усіх аспектах розвитку людської цивілізації набувають такі інститути як інформація та знання. В сучасних умовах їх основою можна вважати розгалужену систему освіти. Інформація не лише в цивільно-правовому розумінні як об'єкт чи продукт створює навколо себе потужний економічний, суспільний, політичний, ідеологічний та соціальний сегменти. Вона охороняється, захищається, гарантується та контролюється державою. В свою чергу, об'єктивність її сприйняття та оцінки, здатність до критичного мислення, вміння робити логічні висновки залежить від рівня набутих споживачем інформації знань. Знання, як емпіричне та раціональне сприйняття, відіграє важливе значення не лише в контексті оцінки певного факту чи події, а й про реалії оточуючого світу, яку індивід формує в процесі свого розвитку, починаючи з дитячих років і на протязі всього життя.

Аналіз сучасних світових тенденцій, історія розвитку людської цивілізації, позитивний досвід прогресивних країн сучасності дає можливість стати на бік ряду вчених з різних галузей науки, а також державних та громадських діячів минулого й сучасності, які наполягають на тому, що на даний час ми майже перейшли на новий етап існування. З точки зору підходів до типології держав, в цивілізаційному контексті його можна назвати інформаційним (цивілізацією знань), а в формаційному – науковим або капіталом результатів інтелектуальної власності. Інформаційне суспільство породжує нові загрози та виклики. [1; с.63]

Проте, на превеликий жаль доводиться відмітити, що в Україні, з часів набуття нею незалежності й впродовж наступних років, все менш уваги приділяється розвитку тих сфер, в основу яких закладається потужний інтелектуальний сегмент. Як наслідок, право інтелектуальної власності як підгалузь цивільного права з розгалуженою системою інститутів не отримує належний рівень уваги від науковців та посадовців, які безпосередньо не пов'язані з практичними аспектами реалізації та захисту прав в даній сфері.

Яка ж проблема криється в цьому? Недооцінене значення кожного результату інтелектуальної діяльності (авторських, суміжних, промислових прав, засобів індивідуалізації та інших), якщо не припиняє то в значній мірі гальмує розвиток провідних промислових, культурних та соціальних галузей в Україні. І цей процес за останні роки все більш стрімкими темпами наближається до відмітки «не повернення». В аргументацію даної тези можна навести факти того, що за останні два десятиліття в Україні зникли або